

Asia: VM158:00/2020 VN/22283/2020

Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi valtionavustuslain ja valtiokonttorista annetun lain muuttamisesta

1 Lakiehdotus valtionavustuslain muuttamisesta

Valtionavustustoiminnan tietojärjestelmä 32 a §:n 2 momentti: Onko valtionavustustoiminnan tietojärjestelmään tallennettavien tietojen laatu säännelty riittävän tarkasti ja onko perusteltua, että tallennettavien tietojen laadusta ja tallentamistavasta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella?

Lakiehdotus valtionavustuslain muuttamisesta ei ehdotetussa muodossa anna riittävän tarkkaa kuvaa, mitä tietoja valtioapuviranomaisen tulee toimittaa valtionavustustoiminnan tietojärjestelmään. Tietojen laatua ja tallentamistapaa tulee tarkentaa joko asetuksella tai tarkentavalla ohjeistuksella tietoa toimittaville tahoille. Tiedonsiirto valtionapuviranomaisten omista tietojärjestelmistä valtionavustustoiminnan tietojärjestelmään tulee järjestää digitaalisten rajapintojen kautta, jotta varmistetaan tiedon eheys.

Valtionavustustoiminnan tietojärjestelmä 32 a §:n 4 momentti: Onko perusteltua, että valtionapuviranomainen voi toistaiseksi käyttää omaa valtionavustusten käsittelyyn ja hallintaan tarkoitettua tietojärjestelmää lakiehdotuksessa säädetyin edellytyksin vai tulisiko lakiehdotuksen lähtökohtana olla, että valtionavustustoiminnan tietojärjestelmään käyttöönotto tulisi kaikkia valtionapuviranomaisia sitovaksi riittävän siirtymisajan jälkeen?

Merkittävä osa valtionavustuksista myönnetään taloudelliseen toimintaan eli valtioneuvon tukena. Valtioneuvon tukien säätelystä vastaa Euroopan Komissio. Valtioneuvon tukea voidaan myöntää komission ns. de minimis -asetuksen, ryhmäpoikkeusasetusten tai erikseen ilmoitetun tukiohjelman tai tapauskohtaisen tuen nojalla. Suomen valtionapuviranomaisten käytössä on nykyisellään kymmeniä komissiolle ilmoitettuja tai komission hyväksymiä tukiohjelmia, joissa valtioneuvon tavoite, tuettava toiminta ja hyväksytyt, tukikelpoiset kustannukset poikkeavat toisistaan. Myönnettäessä valtionavustusta tulee valtionapuviranomaisen varmistaa, että tuettava toiminta täyttää paitsi valtionavustuslain myös avustettavaa toimintaa säätelevän tukiohjelman ehdot. Jotta yhteistä valtionavustustoiminnan tietojärjestelmää voisivat käyttää kaikki valtionapuviranomaiset ja järjestelmä tukisi valtionavustusten käsittelyä ja hallinnointia, pitäisi yhteiseen järjestelmään implementoida ja ylläpitää käytössä olevat ja käyttöön tulevat tukiohjelmat.

Osa valtionapuviranomaisista voi myöntää valtiontukea paitsi avustuksena myös esim. lainoina ja pääomalainoina. Joskus samoihin tukikelpoisiin kustannuksiin voi kohdistua sekä avustusta että lainaa. Jos valtionavustukset pitäisi käsitellä ja hallinnoida yhteisessä tietojärjestelmässä, mutta lainat toisessa tietojärjestelmässä, syntyi kovin epätarkoituksen mukainen ja kustannustehoton tilanne, jossa rahoituksen hakeminen, myöntäminen ja maksaminen tapahtuisi kahdessa rinnakkaisessa järjestelmässä: avustusten osalta yhteisessä valtionavustustoiminnan tietojärjestelmässä ja lainojen osalta viranomaisen omassa tietojärjestelmässä, vaikka sekä avustus että laina kohdentuu samoihin tukikelpoisiin kustannuksiin.

Valtionavustustoiminnan tietojärjestelmä 32 a §: Onko ehdotettu säännös yleisesti perusteltu vai tulisiko sen sisältöä jossain suhteessa tarkistaa? Jos säännöstä tulisi tarkistaa niin miten?

Yhteinen valtionavustustoiminnan tietojärjestelmä ja sille asetetut tavoitteet lisätä sekä valtionavustusten hakemista että tutkia myönnettyjä valtionavustuksia on hyvä. Yhteinen tietojärjestelmä valtionavustusprosessin sellaisissa vaiheissa, joihin liittyvät toimet koskettavat samalla tavalla kaikkia valtionavustuksen hakijoita, myöntäjiä ja saajia sekä keskitettynä tiedonjakamiskanavana on kustannustehokas ja kannatettava. Niiltä osin kuin yksittäisiä hakijoita, viranomaisia ja saajia koskevat jotkin erityiset myöntämiseen tai maksamiseen liittyvät vaatimukset, pitää säilyttää ketteryys ja joustavuus reagoida nopeasti toimintaympäristön muutoksiin tai lainsäädännöstä tuleviin muutoksiin. Uusien rahoituspalveluiden tai muuttuneiden myöntämiskriteerien implementointi pitää pystyä tekemään joustavasti, mikä usein on osoittautunut haastavaksi, kun muutos pitäisi tehdä laajaan tietojärjestelmään, jota useat tahot käyttävät.

Valtionapuviranomaisen tiedonhallintaa koskevat velvoitteet 32 b §:n 1 momentti: Onko perusteltua, että kukin valtionapuviranomainen toimii tiedonhallintalaissa tarkoitettuna tiedonhallintayksikkönä, vai tulisiko tiedonhallintayksikölle kuuluvien tehtävien toimivallasta säätää jollakin muulla tavalla?

-

Valtionapuviranomaisen tiedonhallintaa koskevat velvoitteet 32 b §:n 2 momentti: Onko säännöksen 2 momentissa säännelty tietojen tallentamisvelvollisuus perusteltu ja jos on, tulisiko tallentamistavasta säännellä tarkemmin?

Tiedonsiirto valtionapuviranomaisten omista tietojärjestelmistä valtionavustustoiminnan tietojärjestelmään tulee järjestää digitaalisten rajapintojen kautta, jotta varmistetaan tiedon eheys. Näin lisäkustannukset syntyvät pääosin tiedonsiirron investoinnista eikä siirrettävän tiedon manuaalisesta käsittelystä jatkuvana kustannuksena.

Valtionapuviranomaisen tiedonhallintaa koskevat velvoitteet 32 b §: Onko ehdotettu säännös yleisesti perusteltu vai tulisiko sen sisältöä jossain suhteessa tarkistaa? Jos säännöstä tulisi tarkistaa niin miten?

-

Henkilötietojen käsittely 32 c §: Onko säännöksessä ehdotettu Valtiokonttorin ja valtionapuviranomaisen yhteisrekisterinpitäjyys perusteltu lähtökohta ja jos on, tulisiko sen sisällöstä säätää tarkemmin?

-

Henkilötietojen käsittely 32 c §: Onko säännöksen 2 momentissa säännelty henkilötietojen luovuttamista koskeva poikkeus säännelty riittävän selvästi ja soveltamisalaltaan riittävän kattavaksi?

-

Henkilötietojen käsittely 32 c §: Onko ehdotettu säännös yleisesti perusteltu vai tulisiko sen sisältöä jossain suhteessa tarkistaa? Jos säännöstä tulisi tarkistaa niin miten?

-

Tietojen ja asiakirjojen säilytys ja arkistointi 32 d §: Onko valtionavustustoiminnan tietojärjestelmään tallennettavien tietojen ja asiakirjojen yleinen 10 vuoden säilytysaika siihen liittyvine poikkeuksineen perusteltu lähtökohta?

-

Tietojen ja asiakirjojen säilytys ja arkistointi 32 d §: Onko säännöksen 2 momentissa ehdotettava Valtiokonttorin ja valtionapuviranomaisen toimivalta tietojen ja asiakirjojen arkistoinnin osalta riittävän selvä?

-

Tietojen ja asiakirjojen säilytys ja arkistointi 32 d §: Onko ehdotettu säännös yleisesti perusteltu vai tulisiko sen sisältöä jossain suhteessa tarkistaa? Jos säännöstä tulisi tarkistaa niin miten?

-

Voimaantulosäännös: Onko ehdotettu erillinen siirtymäaika lain 32 b §:n 2 momentissa säännellylle tietojen tallentamisvelvollisuudelle perusteltu ja oikean pituinen vai olisiko perusteltua, että tallentamisvelvollisuus tulisi voimaan samanaikaisesti lain yleisen voimaantulon kanssa?

2 Lakiehdotus valtiokonttorista annetun lain muuttamisesta

-

Valtiokonttorin tehtävät 2 §: Onko valtiokonttorin uusista lakisääteisistä tehtävistä säädetty riittävän selvästi?

-

Valtiokonttorin tiedonsaantioikeus 2 c §: Onko Valtiokonttorin oikeudesta saada tietoja muiden viranomaisten rekistereistä säädetty riittävän selvästi ja kattavasti?

-

Onko ehdotettu lakiehdotus yleisesti perusteltu vai tulisiko sen sisältöä jossain suhteessa tarkistaa? Jos lakiehdotusta tulisi tarkistaa niin miten?

3 Lakimuutokset ja valtionavustustoiminta

-

Onko hallituksen esitys perusteltu ja sisällöltään oikeassa suhteessa asetettuihin tavoitteisiin?

-

Valtionavustustoimintaa ja yhteisiä tietojärjestelmäpalveluja koskevat yleiset havainnot

Kyse on melko isosta investoinnista, jolla on vaikutusta sekä valtionavustuksen hakijoiden ja saajien että valtionapuviranomaisten toimintaan. Sinänsä esityksen tavoitteet ovat hyviä ja perusteltuja lisätä valtionavustusten hakemisen ja myönnettyjen valtionavustusten läpinäkyvyyttä ja helpottaa myönnettyjen avustusten tutkimista.

Julkista rahoitusta kanavoidaan toimijoiden käyttöön myös muussa muodossa kuin avustuksina, esim. lainoina. Esitetyssä muodossa toteutettuna yhteinen valtionavustuksen tietojärjestelmä kattaisi vain osan julkisista varoista myönnetystä rahoituksesta, minkä vuoksi rahoituksen hakijat, saajat sekä myöntäjät joutuisivat käyttämään useampaa tietojärjestelmää sekä hakemiseen että tutkimiseen.

Eduskunta on jo hyväksynyt lain yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta ja lain taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain muuttamisesta (106/2020 vp). Näissä laeissa edellytetään valtiontuen raportointia työ- ja elinkeinoministeriön ylläpitämään tietojärjestelmään. Ko. lakimuutosten tavoitteena on vähentää yritystukien hallinnointiin tarvittavia resursseja ja edistää ajantasaisen ja oikean tiedon saantia myönnetystä ja maksetuista yritystuista. Keräämällä digitaalisesti myönnetyt ja maksetut yritystuet keskitettyyn tietovarantoon ja siirtämällä tiedot edelleen digitaalisesti niitä tarvitsevien, kuten Tilastokeskuksen ja Euroopan Komission tietokantoihin vähennetään hallinnointikustannuksia sekä manuaalisessa raportoinnissa olevia virhemahdollisuuksia. Vaikka näissä laeissa on veloitettu raportoimaan vain valtiontukena myönnetystä valtiontuesta, on työ- ja elinkeinoministeriön ylläpitämä tietojärjestelmä osittain päällekkäinen valtionavustustoimintaa koskevan yhteisen tietojärjestelmän kanssa. On olennaisen tärkeää, ettei samaa tietoa tarvitse tallentaa useaan järjestelmään vaan digitaalisten rajapintojen kautta kerran tallennettu tieto siirtyy tietojärjestelmästä toiseen.

Grönroos Ari
Innovaatorahoituskeskus Business Finland